

MENTAL HEALTH AND WORK: BELGIUM

Belangrijkste OESO conclusies en aanbevelingen

Veerle Miranda, PhD
Directorate for Employment, Labour and Social Affairs
OECD

Feiten over geestelijke gezondheid en werk in België

- Mensen met geestelijke aandoeningen ondervinden problemen op de arbeidsmarkt:
  - Tewerkstellingsgraad ligt 15 procentpunten lager dan voor mensen zonder mentale problemen;
  - Werkloosheidsgraad ligt 10 procentpunten hoger;
  - 4 op 5 meldt verminderde productiviteit op het werk;
  - Twee- tot driemaal zo vaak afwezig door ziekte;
- 1/3 van de aanvragen voor invaliditeitsuitkeringen zijn op basis van geestelijke problemen en hun aandeel stijgt
- 1/3 van de werkzoekenden heeft geestelijke problemen
- De totale kost voor de maatschappij bedraagt 3.4% van het BBP

Feiten over geestelijke gezondheid en werk in België

- Mensen met geestelijke aandoeningen ondervinden problemen op de arbeidsmarkt:
  - Tewerkstellingsgraad ligt 15 procentpunten lager dan voor mensen zonder mentale problemen;

Nochtans, epidemiologisch en klinisch internationaal onderzoek toont aan dat er GEEN stijging is in het aantal geestelijke aandoeningen.

- basis van geestelijke problemen en hun aandeel stijgt
- 1/3 van de werkzoekenden heeft geestelijke problemen
- De totale kost voor de maatschappij bedraagt 3.4% van het BBP

De institutionele structuur in België is veelbelovend

- België heeft een veelbelovende structuur om de uitdagingen op gebied van geestelijke gezondheid en werk aan te gaan:
  - Vooruitstrevende arbeidswetgeving op gebied van preventie
  - Geïntegreerde ziekte- en invaliditeitsverzekering
  - Belangrijke rol voor het werkloosheidssysteem
  - Grootschalige hervorming van de geestelijke gezondheidssector
  - Veelbelovende structuur voor ondersteuning in het onderwijs
- Maar, het potentieel is niet volledig benut:
  - De wetgeving wordt niet goed nageleefd
  - De belangrijkste actoren zijn passief en reactief en werken onvoldoende samen: bedrijven, bedrijfsartsen, arbeidsbemiddelingsdiensten, ziekenfondsen en geestelijke gezondheidssector

Vooruitstrevende arbeidswetgeving en geïntegreerde ziekte- en invaliditeitsverzekering

---

- **Vooruitstrevende arbeidswetgeving op gebied van preventie van psychosociale belasting veroorzaakt door werk, met expliciete instructies voor werkgevers:**
  - Risicoanalyse
  - 5-jaar preventieplan en jaarlijks actieplan
  - Preventieadviseur voor psychosociale aspecten
- **Ideale structuur voor snelle interventie en re-integratie van zieke werknemers:**
  - RIZIV is verantwoordelijk voor zowel primaire arbeidsongeschiktheid als invaliditeit > financiële verantwoordelijkheid en uniforme beoordeling
  - Bedrijven, arbeidsgeneesheren en ziekenfondsen zijn allen wettelijk verplicht een actieve rol te spelen

Vooruitstrevende arbeidswetgeving en geïntegreerde ziekte- en invaliditeitsverzekering

---

- **Bedrijven en preventiediensten:**
  - Zeer korte periode van gewaarborgd loon > weinig financiële impulsen voor preventie en re-integratie van zieke werknemers
  - Weinig bedrijven voeren de risicoanalyse uit (hoge kost, negatieve connotatie, lage sancties, onvoldoende op de hoogte van wettelijke verplichtingen en het belang ervan)
  - Problematische samenwerking met preventieadviseurs voor psychosociale aspecten
    - » voornamelijk juridische rol
    - » beperkte kennis van risicoanalyses
  - Problematische samenwerking met arbeidsgeneesheren
    - » teveel focus op medische controle
    - » tegenstrijdige taken, bvb. ontslag wegens overmacht om medische redenen

Vooruitstrevende arbeidswetgeving en geïntegreerde ziekte- en invaliditeitsverzekering

---

- **Ziekenfondsen:**
  - Geen financiële prikkels om snelle werkhervatting te bevorderen
  - Geen wettelijke verplichting cliënt snel en frequent te spreken
  - Weinig of geen communicatie met de behandelende arts en arbeidsgeneesheer/preventieadviseur
  - Focus op controle en medische aspecten
  - Weinig tot geen kennis over werk(omstandigheden)
  - Beschikbare re-integratiemiddelen niet optimaal voor personen met geestelijke problemen (bvb. beroepsherscholing, deeltijdse werkhervatting) en worden zelden gebruikt

OESO aanbevelingen voor bedrijven, preventiediensten en mutualiteiten

---

- **Bedrijven:**
  - Strengere naleving van wettelijke verplichtingen d.m.v. controle en hoge sancties;
  - Promotiecampagne wettelijke verplichtingen en voordelen preventie;
  - Verlenging periode gewaarborgd loon;
- **Preventiediensten:**
  - Eerste contactpunt voor bedrijven en ziekenfondsen;
  - Verleg nadruk van traditionele uitdagingen (preventie van werkongevallen en ziektes) naar nieuwe uitdagingen (o.a. preventie van psychosociale problemen en re-integratie na ziekte);
  - Opheffing ontslag wegens overmacht om medische redenen (of geef deze rol aan de controlegeneesheer).

OESO aanbevelingen voor bedrijven, preventiediensten en mutualiteiten

---

- **Ziekenfondsen:**
  - Financiële verantwoordelijkheid over activering van uitkeringsgerechtigden;
  - Systematisch contact met de arbeidsgeneesheer + re-integratieplan;
  - Indien re-integratie niet mogelijk > arbeidsbemiddelingsdienst;
  - Versoepeling gebruik re-integratiemiddelen zonder risico verlies uitkering
    - » Trapsgewijze werkhervatting
    - » Jobcoaching
    - » Intensieve ondersteuning en sta de uitkeringsgerechtigden toe een beroep te doen op de programma's van de arbeidsbemiddelingsdiensten
  - Opleiding en ondersteuning voor adviserende geneesheren

Belangrijke rol voor het werkloosheidssysteem

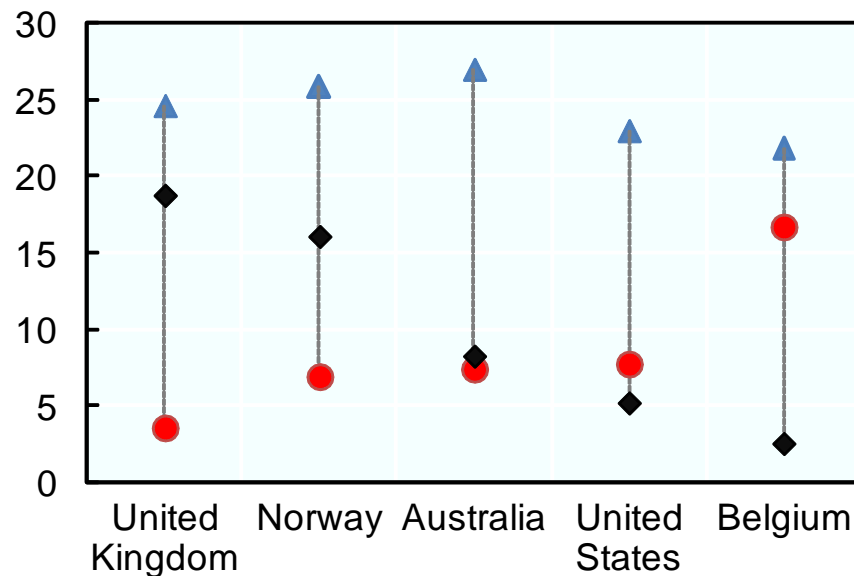
Percentage personen met een ernstige of gematigde geestelijke aandoening die een uitkering ontvangen, voor het laatst beschikbare jaar

▲ Disability benefit

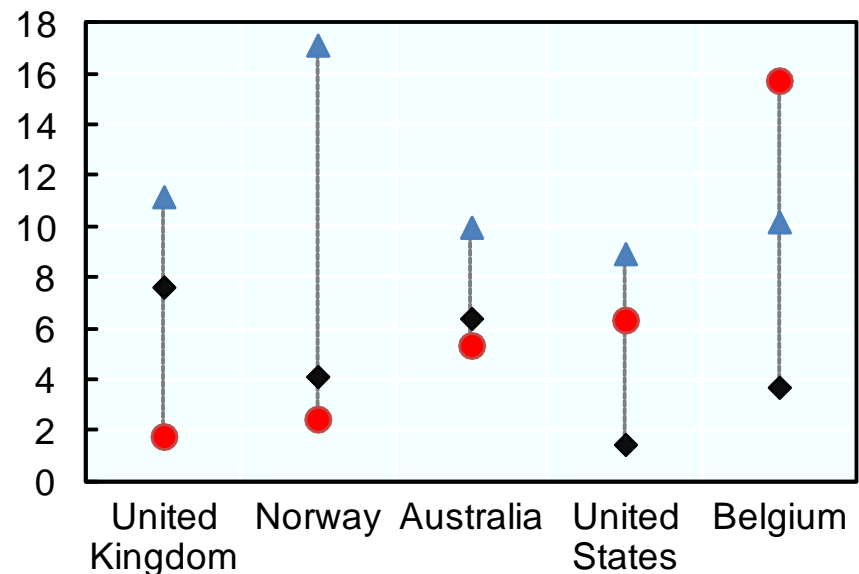
● Unemployment benefit

◆ Social assistance

Severe disorder

Moderate disorder

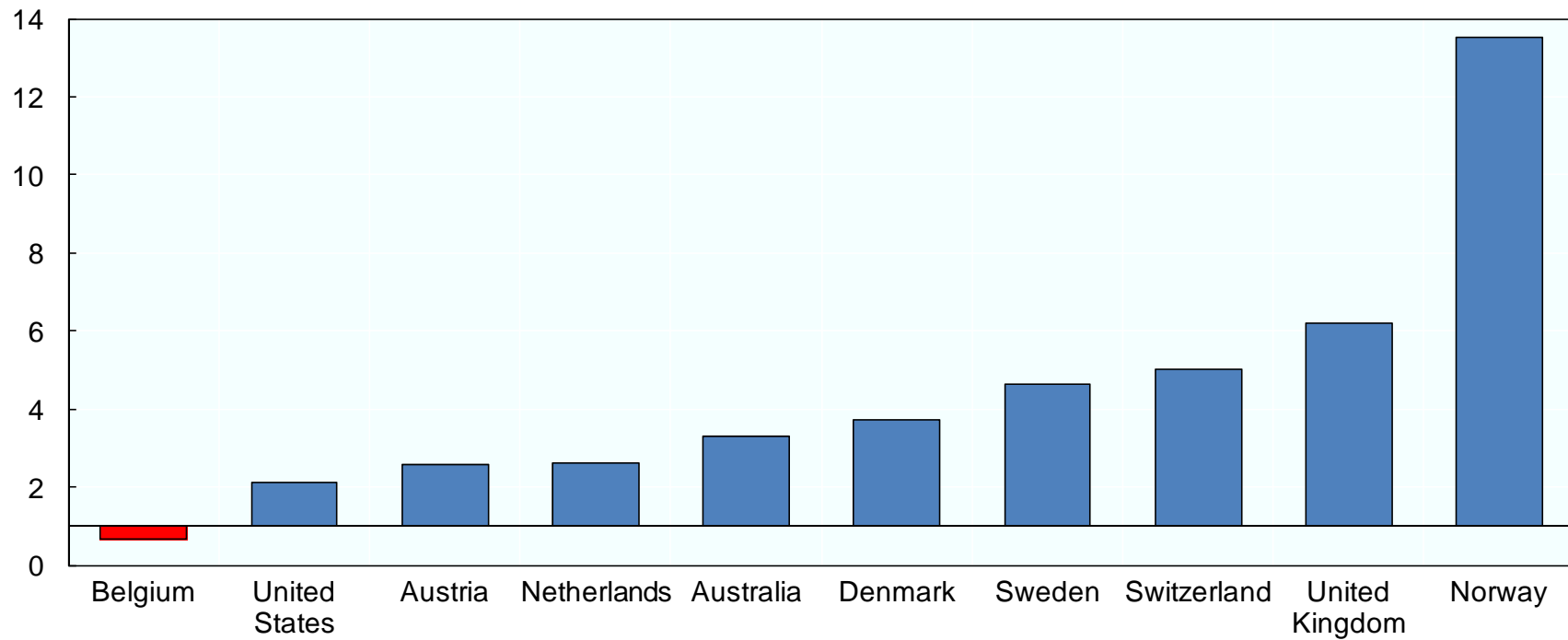

Source: OECD (2013), Mental Health and Work: Belgium.

Belangrijke rol voor het werkloosheidssysteem

Ratio van uitgave aan ziekte en invaliditeit over uitgave aan werkloosheid

Source: OECD (2013), Mental Health and Work: Belgium.

Belangrijke rol voor het werkloosheidssysteem

- **Het werkloosheidssysteem wordt aanschouwd als veiliger en zekerder voor personen met geestelijke problemen dan het ziekte- en invaliditeitsysteem**
  - Onbeperkt in tijd
  - Vergelijkbaar met arbeidsongeschiktheidsuitkering (tot november 2012);
  - (Geestelijke) gezondheidsproblemen zijn geldige reden voor het weigeren van een job;
  - Weinig controle op verbetering gezondheidstoestand.
- **Voordeel: personen met geestelijke problemen zonder job blijven regelmatig in contact met de arbeidsbemiddelingsdiensten**
- **Veelbelovende projecten voor werkzoekenden met (o.a.) geestelijke problemen**

OESO aanbevelingen voor de arbeidsbemiddelingsdiensten

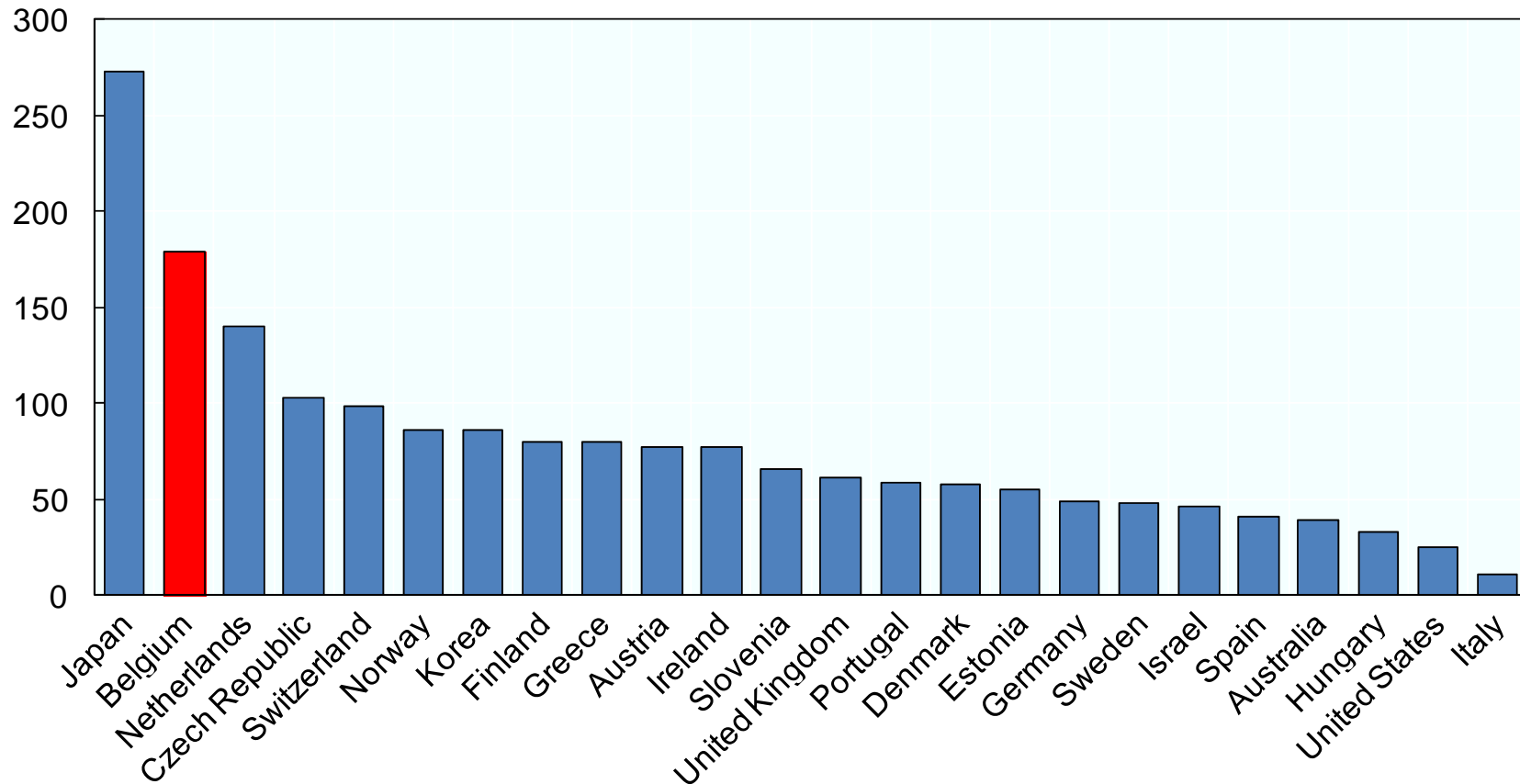
- **Wettelijk kader samenwerking met RIZIV en OCMW**
  - Risico verlies uitkering
  - Verdeling activeringskosten
- **Uitbreiding programma's**
- **Snelle interventie en aangepaste begeleiding voor personen met gematigde geestelijke problemen**
- **Begeleiding voor personen met geestelijke problemen die nog aan het werk zijn**
- **Samenwerking met geestelijke gezondheidssector**

Grootschalige hervorming van de geestelijke gezondheidssector

Aantal psychiatrische bedden per 100.000 inwoners, 2009

Source: OECD (2013), Mental Health and Work: Belgium.

Grootschalige hervorming van de geestelijke gezondheidssector

---

- **Grootschalige hervorming:**
  - Reorganisatie van zorg in ziekenhuizen naar ambulante zorg in de thuisomgeving van de patiënt;
  - Betere en efficiëntere samenwerking tussen de verschillende actoren;
  - Meer aandacht voor preventie, vroegdetectie en snelle interventie.
- **Ideale aangelegenheid voor meer aandacht voor werk:**
  - Samenwerking met arbeidsbemiddelingsdiensten, arbeidsgeneesheren, bedrijven en ziekenfondsen, bvb. integratie zorg en arbeidsdiensten;
  - Verbetering toegang tot passende zorg (bvb. wettelijke erkenning van psychotherapeuten, terugbetaling kosten psychotherapie, ondersteuning huisartsen, etc.)

Veelbelovende structuur voor ondersteuning in het onderwijs

- **Uitgebreide ondersteuningsdiensten in het (algemeen) onderwijs:**
  - Zorgleerkrachten (voornamelijk lager onderwijs)
  - Centra voor leerlingenbegeleiding (CLB, PMS)
  - Time-out/Accrochage Scolaire
- **Maar, weinig gespecialiseerde ondersteuning voor kinderen met geestelijke problemen in algemeen onderwijs > sterke focus op bijzonder onderwijs**
- **Moeilijke overgang van studie naar werk en hoge werkloosheid onder jongeren**

OESO aanbevelingen voor de onderwijssector

- Integratie van kinderen met geestelijke problemen in het algemeen onderwijs + ondersteuning voor leerkrachten en ouders
- Uitbreiding zorgstructuren naar secundaire onderwijs
- Centra voor leerlingenbegeleiding: nood aan autoriteit en financiële middelen voor coördinatie van alle externe ondersteuning
- Samenwerking scholen, centra voor leerlingenbegeleiding en arbeidsbemiddelingsdiensten om schoolverlaters te begeleiden bij hun zoektocht naar werk

Conclusie

- België heeft een veelbelovende structuur om de uitdagingen op gebied van geestelijke gezondheid en werk aan te gaan
- Grootschalige structurele hervormingen zijn dus niet nodig
- Maar, er is wel dringend nood aan
  - Betere uitvoering van de bestaande wetgeving
  - Snelle en proactieve interventie van alle spelers
  - Meer samenwerking tussen de verschillende instellingen

Ik dank u voor uw aandacht!

Voor meer informatie en OESO publicaties:

www.oecd.org/els/disability

